

Net nieuw in het werkveld en vraag je je soms af waar je in terecht bent gekomen? Of voel je je als een vis in het water, maar mis je soms achtergrond en kennis? Ben je nieuwsgierig naar de achtergronden en eigenheid van het werk? In de basiscursus Relatieel werken leer je de basis van relationeel werken (presentie). Je krijgt zicht op de theorie en achtergronden van het werk. Je ontmoet collega's uit het werkveld die ook graag willen leren. We oefenen samen in goed waarnemen en aansluiten bij wat er is. De basiscursus helpt je om te groeien in je rol en je eigen professionele basishouding te versterken. Na deze cursus kun je doorstromen naar een intervisiegroep.

Waarom?

Relationeel werken is niet vanzelfsprekend. Vaak zijn er niet veel organisaties in je omgeving die ook vanuit een dergelijke benadering werken. Het is een rijke traditie waar het werk in geworteld is, maar om het goed te doen, zul je jezelf moeten leren reflecteren en je eigen basiskennis van relationeel werk versterken. In het relationeel werken ben je je eigen instrument. Het is dan ook van het grootste belang om daarin te investeren.

Je werkt daarmee aan je eigen professionaliteit en daarmee investeer je ook in de kwaliteit van het werk en van de organisatie. Onze ervaring is dat reflectie en training op dit vlak vaak een voorwaarde is om het werk vol te kunnen houden. Het versterken van je eigen professionele basishouding helpt in het behouden van ontspannenheid, bij het maken van afwegingen en de focus scherp te blijven om wie het gaat.

Wat?

Gedurende een jaar oefen je je in professionele reflectie op je eigen werk en leer je over de achtergronden en grondslagen van het relationeel werk. Dat doe je binnen een vertrouwde groep collega's met wie je een jaar lang samen op gaat trekken. De cursus omvat negen studiedagen in Utrecht. Tijdens die dagen leer je van de verdiepende bespreking van concrete praktijkervaring van de deelnemers. Tussendoor oefen je met opgedane inzichten in je eigen praktijk. Daarnaast worden ook, in thema-gerichte theoretische delen de basisbegrippen van het relationeel werken behandeld: exposure, waarnemen, aansluiten en professionaliteit.

Voor wie?

De cursus is bedoeld voor werkers bij inloophuizen en straatpastoraat die 0 tot 2 jaar ervaring hebben of werkers die al langer actief zijn, maar nog niet eerder systematisch de grondbeginselen van het relationeel werken hebben ingeoeft en vanuit deze grondslagen hebben gereflecteerd op de eigen houding, gedrag en aanpak.

Geen tijd?

Misschien weet je wel dat deze training wat voor jou zou zijn, maar denk je toch dat je niet mee zult gaan doen, want je hebt er immers geen tijd voor. Denk er dan toch over na hoe je je deelname mogelijk kunt maken. Het klopt. Deelname vraagt om een flinke tijdsinvestering van jou en dus ook van je organisatie. Maar het levert veel op. Het is een vorm van professionalisering die tegelijk zorg is voor die ander waar het je om te doen is. Twijfel je? Overleg eens met Naomi van Berkel (Netwerk DAK). Zij denkt graag met je mee.

Met wie?

De cursus wordt gegeven door Guus Timmerman (Stichting Presentie) en Titus Schlatmann (Trainingscentrum Kor Schippers).

Achtergrondliteratuur

Beurskens, Elly, van der Linde, Marije, & Baart, Andries. (2019). *Praktijkboek presentie*. Bussum: Coutinho.

Schlatmann, Titus, & Waarde, Rob van. (2012). *"Zo wordt het spel gespeeld": Over empowerment en gemeenschap - een praktijkonderzoek* -. Ootmarsum: Van der Ros Communicatie

Als aanschaf een bezwaar is, kan de te gebruiken literatuur geleend worden bij Netwerk DAK

Waar en wanneer?

Het kantoor van Netwerk DAK (Mariahoek 17; op korte loopafstand van Utrecht CS).

De trainingsdagen zijn op donderdagen (hele dag)

Wat kost het?

€ 500,- voor leden / € 1.500,- voor niet-leden

Data 2026/2027:

In september 2026 begint er een nieuwe trainingsronde.

De data zijn: 24 september, 29 oktober, 26 november, 17 december, 28 januari 2027, 4 maart 2027, 25 maart 2027, 22 april 2027, 27 mei 2027

Programma

Dag 1: Start, kennismaking; inleiding op de cursus, het werkveld en je functie

We starten met een creatieve kennismaking en een inleiding op de cursus. Daarna onderzoeken we ieders aanstelling. De werkvorm is: neem allemaal je taakomschrijving mee. We gaan kijken naar: hoe word je genoemd? Wat is je opdracht? Namens wie? Wat is helder voor jou, wat niet? Waar zitten je vragen? Waar zitten je onzekerheden? Wat roept het op aan gevoel, verwachting, spanning? Het doel hiervan is om je meer bewust te worden van de context van jouw werkplek en jouw rol daarbinnen.

's Middags gaan we in op de begrippen 'presentie' en 'exposure'. Met voor ieder een exposure-opdracht sluiten we af.

Dag 2: Bespreking van exposure-ervaringen; wat betekent dit voor je werk?

We bespreken ieders eerste ervaringen met de exposure-opdracht. Welke vragen roept het op? Wat verwacht je, wat leer je ervan voor jezelf en voor jouw start in je werk?

Hoe breng je je werk op gang? Wat is je aanpak? Wat ga je doen? Welke keuzes maak je? Op grond waarvan? Wat is nieuw voor je, wat niet? Hoe houd je vanaf het begin aandacht voor zelfzorg?

Met een vervolg van de exposure-opdracht sluiten we af.

Dag 3: Bespreking exposure-ervaringen. Presentie begint met waarnemen.

We gaan dieper in op ieders ervaringen met de exposure. Daarop aansluitend zoeken we naar het benoemen van de professionele houding die zich ontwikkelt vanuit de exposure. Want present werken vraagt om een exposure-attitude: wat verstaan we daar onder? Presentie begint met waarnemen. Als wij met zorg en aandacht waarnemen, wat zien wij dan en wat zien wij niet? Welke zelfbetrapping zit er in ieders exposure? Hoe verschillend zijn wij daar in? Waar heeft dat mee te maken? Met een vervolg van de exposure-opdracht sluiten we af.

Dag 4: Presentie en biografie.

De exposure-ervaringen brengen ons ook bij ieders biografie. Deze speelt mee in je werk als een onderliggende laag van vertrouwdheid of vreemdheid met het werk en de doelgroepen. Jouw omgaan met het verwarrende en ongerijmde uit het werk: wat doet dat met je? Wat is je eerste geneigdheid? Vechten, vluchten of bevriezen? Waar komt dat vandaan? Hoe ligt de verhouding tussen je persoon en je functie?

Dag 5: Presentie draait om aansluiten en afstemmen.

Denk eens na over momenten waarop jijzelf zorg hebt ontvangen? Hoe was dat? Wat betekent aansluiten bij de deelnemers/gasten, die je meemaakt op je werk? Welke verlangens zouden deze personen hebben? Hoe zou ik die op het spoor kunnen komen? Sluit ik daar met mijn zorg bij aan? Welk appél voel ik? En hoe zorg ik dat wat mij te doen staat ook goed is voor mijzelf? Wat gebeurt er met de waardigheid van jouw deelnemers/gasten, en met de waardigheid van jouzelf?

Dag 6: Presentie als vorm van relationeel werken. Wederkerigheid.

Hoe geef je in de praktijk vorm aan relationeel werken? Ontwikkelen zich terugkerende contacten? Wat gebeurt daarin, vanuit het oogpunt van geven en ontvangen? Waar zie je wederkerigheid, waar hoor je woord en wederwoord? Wat is eigenlijk de verhouding tussen noodhulp (voedselbank, maaltijden, tenten voor daklozen) en relationeel werken? In welke mate is er sprake van asymmetrie en in welke mate ontdekken wij waardigheid?

Dag 7: Waar doe je energie op in je werk? Hoe houd je het vol?

Op deze dag gaat het om je eigen energie en arbeidsvreugde. Waardoor word je geraakt in je werk, waar krijg je energie van? En wat wringt en voelt ongerijmd, waar loop je van leeg? Het werk dat je doet confronteert je met je beperktheid en onmacht. Hoe ga je daarmee om? Heb je een plek, een groep of gemeenschap waarin je je thuis voelt en waarin je kunt delen wat je meemaakt? Hoe is het voor je als zelfs dat er niet (meer) vanzelfsprekend is? Voor sommigen van ons gaat het hierbij over je spiritualiteit, je kerkelijke of gelovig thuis of de afwezigheid daarvan. Wat gebeurt er in je werk met je mensbeeld, wereldbeeld, godsbeeld? Als het gaat wankelen, wat doet dat met je?

Dag 8: Werken in je eigen organisatie.

Op deze dag gaat het over de vraag: hoe ziet jouw organisatie er uit? Welke organisatietaken heb jij? Voelt dat goed voor jou? Moet je aan de slag met vrijwilligers: ja of nee? Wordt er een vorm van 'actieve presentie' van je verwacht (activering, dagbesteding) met betrekking tot jouw deelnemers? Ben je (nog) bezig met de core-business waar je voor aangenomen bent? Van welke (organisatie) taken krijg je een energie lek? Waar word je enthousiast van? Met wie kun je het daarover hebben? Wie zijn je maatjes, je bondgenoten? Door wie voel je je gedragen? Hoe organiseer je een achterban, een klankbord?

Dag 9: Aandacht voor (gelijk)waardigheid, volwaardigheid en zeggenschap.

Laten we nog eens met aandacht kijken naar de deelnemers op ieders werkplek. Wat komt er aan het licht vanuit de invalshoek van waardigheid voor iedereen? Is er aandacht en ruimte voor een vorm van inspraak, eigenaarschap of zeggenschap? En hoe kan dat collectief plaatsvinden, als een vorm van present werk in groepen? Hoe ga je om met de kwetsbaarheid van deelnemers en vrijwilligers?

We sluiten de cursus af met een reflectie op de professionaliteit die we ontwikkeld hebben. Tenslotte staan we stil bij een evaluatie en een beeld voor wat jou vanuit deze cursus het meeste bijgebleven is.